A MAGYAR MEZŐGAZDASÁGI MUNKÁSSÁG MAI HELYZETE

A két-három évvel ezelőtt még jelentékeny mezőgazdasági munkanélküliség az utóbbi években teljesen megszűnt. Ellenkezőleg ma már mezőgazdasági munkáshiány mutatkozik úgyszólván országszerte. Kivételt csak az országnak néhány elszigetelt pontja jelent (Máramaros, Kolozs megye). Különösen az Alföld árvízsújtotta vidékei, ahol a szántóföldek még ma is víz alatt állanak s így a mezei munka megakadt, sőt meg sem indulhatott.

A hazai mezőgazdaságnak nehéz problémája a munkás- és munkabér-kérdés. A mezei munkásság jelentékeny részét a legutóbbi időkben fölszívta az. ipar, amely ma fokozott munkateljesítményt végez s így munkásainak számát is megsokszorozta. A mezei munkás egyre jobban városokba és ipari központokba húzódik, ahol – legalább ezidőszerint – jobb kereseti lehetőségei és könnyebb élete ígérkezik, mint a mezőgazdaságban. Hasonlóképpen sok munkáskezet vonnak el a mezőgazdaságtól a legutóbbi években megindult nagyarányú közmunkák, elsősorban az erdélyi út- és vasútépítések, valamint a csatornázási munkák is.

Természeteden fokozzák a munkáshiányt a katonai behívások is. Mindezek a tényezők az 1942-es munkaidényben előreláthatólag még fokozódni fognak s így további munkástömegeket fognak elvonni a mezőgazdaságtól. A mezei munkásságnak éppen a legjobb egyedei hagyják el a földet, akik bíznak abban, hogy idegen környezetben, eddig ismeretlen munkaviszonyok között, esetleg ipari természetű munkában is megtalálják megélhetésüket és jövő boldogulásukat.

A munkabérek is vonzóvá teszik a mezei munkás számára a városba költözést Újév táján az iparban újabb munkabér- és fizetésemelés következett be. Ezzel szemben a mezőgazdaságban az 1520/1941. M. E. és a 8610/1941. M. E. számú rendeletek a *munkabéreket az 1941-es szinten rögzítették.* Ha meggondoljuk, hogy az 1941. évi mezőgazdasági munkabérek még az 1940-41-es télen állapíttattak meg, akkor azonnal kézenfekvővé válik, hogy ezek a munkabérek 1942-ben már fenn nem tarthatók. A mezőgazdasági munkásérdek-képviseletek, de maguk a munkaadók is ismételten felhívták erre a körülményre a kormány figyelmét, eddig azonban eredménytelenül.

A való helyzet az, hogy a törvényszerűen megalakult munkabérmegállapító bizottságok által előírt munkabéreket már az elmúlt évben sem lehetett betartani és a gazdák általában annál lényegesen magasabb munkabéreket fizettek. A mezőgazdasági kamarák helyzetjelentései nyíltan beszámolnak arról, hogy a mezőgazdaság ma is milyen jelentékenyen magasabb munkabéreket fizet a hivatalosan megállapított munkabéreknél. Kénytelen vele, mert egyébként nem kap munkást. – A mezőgazdasági munkabéreknek az 1941-es szinten való rögzítése az ár-stop és a bér-stop elvének elméletileg helyes elgondolásából született annál is inkább, mert hiszen a mezőgazdasági termények és termékek ára az elmúlt év folyamán valóban nem emelkedett. Ha pedig a mezőgazdaság termelvényeinek az ára a régi szinten marad, akkor természetes, hogy a béreknek is a régi szinten kellene maradniok. A gyakorlatban ez mégis keresztülvihetetlennek bizonyult, hiszen a múltévi napszámbérek - papíron még 2.40-3.50 pengős szinten mozogtak, ami azonban – amint már említettük, – már tavaly sem volt betartható, az idei évben pedig már teljesen időszerűtlen.

Egészen sajátságos probléma, hogy a tizenkét pengős burgonya és a tizennégy pengős kukorica hogyan fogja megbírni a most megindult mezőgazdasági munkaidényben máris kialakult 6-8 pengős napszámbéreket? A kukoricánál általában szokásos hazánkban a részes műveltetés; itt tehát nem lesz fennakadás, mert a munkások részért fogják fölvállalni a tengeriföldek művelését. így ez a kérdés kiegyenlítődik s nyilván ott is a részes munkáltatás fog meghonosodni, ahol eddig talán nem volt szokásban. A burgonyánál már nem volt ennyire általános a korábbi években országszerte a részes műveltetés, de valószínűnek látszik, hogy ennél a fontos kultúrnövényünknél is meghonosodik majd ez a rendszer. Sőt még tovább terjeszkedik majd a részesművelés olyan növényekre, amelyeknél eddig egyáltalában nem volt szokásban, mint pl. a cukorrépánál stb. Valószínű, hogy a munkaegységek a cukorrépánál is a termés bizonyos hányadában fognak megköttetni s a résznek pénzben történő átszámítása alapján történik majd a munkások kifizetése.

Amint már említettük, egyelőre a most induló mezőgazdasági munkaidényben olyképpen alakultak a napszámbérek, hogy élelmezés nélkül nyolc, élelmezéssel hat pengő napszámbért fizetnek a gazdák a munkásoknak. Annak a megállapítására, hogy ez a napszámbér mennyire magas, igen relatív összehasonlítási tényezők kínálkoznak, amelyek azt is megmutatják, hogy a gazda termelési kalkulációjában minő aránytalanságok szerepelnek. Mert pl. a 150 pengős, sőt ennél is magasabb hl-kénti borárak kétségkívül megbírják a 8 pengős kapásnapszámot, de a kukorica, burgonya, répa. stb. szántóföldi kapásnövények már nem bírják meg. Nehéz ezt az aránytalanságot kiegyenlíteni. A szőlőkapás sem dolgozik többet a szántóföldi kapásnál, a bérüknek is egyenlőnek kell tehát lenni.

Nehéz problémája még a mezei munkásságnak az ellátás kérdése. Ha disznót vág a zsellér, az engedélyezett fejadagon felül való zsiradékot hivatalos áron kell be-

szolgáltatnia. Ha arató- és cséplő-rész keresete a fejkvótát meghaladja, a fennmaradó gabonamennyiséget is be kell szolgáltatni hatósági áron. Viszont a maga és családja részére ruházati cikkekhez csak aránytalanul magas áron, rendszerint silány minőségben jut hozzá. Napi élelmezési problémája is megnehezült. A mezei munkás tavasztól őszig tarisznyából élt, tehát aránylag sok kenyeret és szalonnát fogyasztott, amit kivitt magával – egy fej hagymával vagy zöld paprikával a mezőre. A magyar mezei munkás – amint azt már esztendőkkel ezelőtt kimutattuk – naponta 1 kg kenyeret fogyaszt és ezenkívül még száraz-tésztákat (tarhonya, lebbencs stb.) tehát aránylag igen sok lisztneművel él. Emellett a szalonna volt legfőbb táplálkozási cikke; más irányban viszont egyáltalában nem volt jelentékeny fogyasztó. Indokolt volna tehát a mezei munkás részére nagyobb kenyéradag biztosítása, valamint a házi disznóölésből kikerülő fehéráru teljes meghagyása, mert a mezei munkás az erőkifejtéséhez szükséges kalória-mennyiséget nem viheti ki magával más formában a mezőre, csak kenyér és szalonna alakjában. – A mezei munkások ma legtöbb helyen kosztot is kérnek a gazdától, ami sokszor szintén nehézségekbe ütközik, mert a gazdák sem rendelkeznek a szükséges élelmiszer-mennyiségekkel.

Szuly Elemér